

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Lyttend

22

Udgivet af
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND

Nr. 10

December 1947

2. Aargang

Indhold:

Julehilsen

★

Jul i Spaldingstrasse
og i Alt-Garge

★

Sachsenhausen Processen

★

En Emigrant vender hjem

★

K. H.s Julehjælp

★

Bogen om Ravensbrück

★

Neuengammes sidste Dage

Forsiden:

Juletræ paa Galgebakken

Tegning af Odd Nansen

Et Juletræ er tendt på galgebakken!
Vi sitter benket ved vor suppeskål
og dufter stille av den sure kål,
og har det hyggelig her i barakken.
Vi feirer dagen, da en mand blev født,
som bar så underlige frihetsdrømme:
Han vilde vække liv, der alt var dødt.
Han vilde fri fra fremmed herredømme
og egne landsmends farisæerklasse
en voldtatt, våpenløs og rådløs masse—
Han vilde rense tempelet for svik
og fjerne skillet mellem arm og rik
og fri fra slavedom sitt folk og land,
— den altfor drømmerike, unge Mand!
Der går en vei til frihet — skorstenspipen!
Det er et hverdagsblad av vor historie,
en alfarvei: Revier og krematoriet!

Men det skal hevnes! hørte vi fra nogen.
Da kom det fra en mand fra Televågen,
fra en av dem, som hadde mistet sønner,
det faldt så stille, men det gav et chock:
Kva skal vel eg med hemn? Og manden stønner
Nej, me frå Televåg hev fenge nok!
Og kan vi tænke sliq, då blir det fred.
Men vil du slukke ild med hatets flamme,
da får du endnu engang se det samme;
Slekt efter slekt skal stille på geled
til marsch i mørket og mot ukjendt sted!
De skyldige, dem kan du ikke ramme
ved å la barn og kvinder trampes ned!

(Af Överlands Digt)

Randers

Randers Kul-Kompagni

Aktieselskab

Frode Hansen

Randers

A/s Bjerregaard, Noe & Co.

Randers

Hobro — Hadsund

Reserveret

V. N.

ALFRED ZACHO

Randers

Kjær Knudsen

Randers

A/s Trifolium Frø

Randers

Vejle Støbegods

Johs. Christensen

Randers

A/s Chr. Boldsens Eftf.

Jern- og Staalforretning

Randers

RANDERS SÆVÆRK TRÆ & FINERHANDEL

Tlf. 3838 (fl. Lin.)

Vestergrave 40

Aarhus

A/s HANS SCHOURUP

JYLLANDS STAAL- & MASKINFORRETNING

Aarhus - Tlf. 7500

Paa Sensyn hos

Bajsen

AARHUS

Esbjerg

Brugsforeningen »Frem«

ESBJERG

Vognmand Erik Bang

Skolegade 71 - Esbjerg

Esbjerg ny Andelsmejeri

Nygaardsvej 37

J. ANDERSKOUV

Civillingeniør

Esbjerg

H. Thomsen Petersen

Vognmands-og Brændselsforretning Borgergade 71 Esbjerg

Tlf. 326 - Grundl. 1901

— — for hele Folket

Af Sognepræst Kai Lænkholt, tidl. Dachau

Meget forskelligt kan binde Mennesker sammen; vi, som hører til Pigtraads faste Læserkreds ved, hvor fast vi blev knyttet til vore „Krigskammerater“, baade herhjemme under det illegale Arbejde, men ogsaa — og endnu mere — under Lejropholdet bag Pigtraaden. Vi havde haft fælles Idealer at kæmpe for, vi havde faaet fælles Livsindhold. Det førte os fast sammen. Vi havde det derfor trods ydre ulykkelige Omstændigheder saaledes, at Lysglimt af Lykke naaede os.

Kom der saa under disse Forhold et eller andet af særlig glædelig Art — f. Eks. nogle ekstragode Rygter! — blev vi bundet yderligere sammen i Forventning og Glæde. Men navnlig husker jeg en Situation; hvor vi alle — Franskmænd og Tyskere, Polakker og Russere, Hollænderere og Italienerere, og saa vi faa Dan-skere — følte os næsten som en fuldkommen Enhed. Det var Juleaften i Dachau 1944, og nøjagtigere bestemt, da vi i Fællesskab, men hver paa sit Sprog, sang „Glade Jul —“. Da følte vi, at noget større havde taget os alle i Besiddelse, noget uden for os, noget over os; noget, som var bestemt til at forene Mennesker, og som ogsaa kunde det.

Ogsaa under vore almindelige Forhold herhjemme er Julens Budskab saadan, at det forener Mennesker. Selv den mest haardkogte Materialist, selv den største Slubbert iblandt os, føler noget af den Magt, som er over Julens Budskab; maaske nok afbleget til en vis Form for Godgørenhed (men ogsaa den er i Slægt med Godhed), men der er for de allerfleste Mennesker et særligt Skær af Skønhed og Lykke over Juledagene; kun meget faa føler ikke Glæde ved at synge med paa Jule-salmerne.

Englebudskabet hin første Julenat fortalte noget om en Glæde ovenfra, som skulde være for hele Folket; det var ikke bare de fromme, dem, der plejede at komme i Helligdommen, der skulde have denne Glæde, men det var alle. Og Budskabets Glædesindhold er dette, at al vor daarlige Gerning (er vi ærlige, vil vi ind-

rømme, at vi har nok af den) kan tilgives, saaledes at Himlens Lys og Lyksalighed kan blive vort Eje. „Eder er I Dag en Frelser født —“, det var Ordene, men lad mig saa, for at være paa Sandheds Grund føje til: selvfølgelig bliver han kun Frelser for den, der ser, at han trænger til Frelse — eller sagt lidt mere dagligdags: for den, som ønsker at komme bort fra Tilværelsen under den daarlige Samvittighed.

Lad os blot gribes af og være glade for alt, som hører med til Julens vante Former, dog betyder dette intet, hvis vi ikke ogsaa gribes af det egentlige i Julen, Budskabet om den store Glæde, som er for hele Folket. Ogsaa for dig, Kammerat!

Kai Lænkholt.

Överland læser i Blok 24, sit Digt
„Jul i Sachsenhausen“

JUL i Spaldingstrasse

Af Konsul, Sagfører, cand. jur. Kaj V. Dahl, Formand for Kammeraternes Hjælpefond

Tiden løber hastigt. — Husker I Julen for snart tre Aar siden i Lejrene i Tyskland? Ufatteligt, som Dage-ne gaar; — for de fleste af os staar Julenat i det Fremmede vel snart kun dunkelt, og dog staar Hjemmets Jul, som nu stunder til, som den grelleste Modsætning til Julen i 1944, Julen i Dødens Forgaard, i K.-Z.-Lejrene i Tyskland.

Vi var 20 Danske af 2000 Fanger i Tilintetgørelseslejren i Spaldingstrasse i Hamborg; vi havde det djævelsk ondt i det daglige, ventede intet, manglede alt, undtagen Haabet og prøvede med større eller mindre Held at holde Modet oppe hos hinanden, at Resultatet kun var middelmådigt, skyldes formentlig, at vi hver især i Virkeligheden havde gjort Status og erkendt, at det var vor sidste Jul.

Og hvilken Jull

Af Danskerne laa 8 paa Revieret, en ren Pesthule, der for de flestes Vedkommende kun var et Stoppested paa Vejen til Krematoriet.

Røde Kors Pakker saa vi ikke noget til, saa den Aften var alle Nationer lige, hvilket absolut maatte siges at være en Fordel.

Tit og ofte senere hen var det strengt nok at se alle de andre levende Døde, udklungrede og med haabløse Blikke stirre paa os med Pakkerne, — og alle kunde vi jo ikke hjælpe.

Men Juleaften.

Et Juletræ med nogle faa elektriske Pærer, og hvis fornemste Pynt var et Papskilt med Paaskriften „Fröhlicher Weihnachten“ stod opstillet i et Hjørne af Salen.

En festlig Duft af Pølser og Grønlangkaal naaede os, — SS-ernes Julemaaltid.

Häftlingene fik et Herremaaltid: 1 Skaal gule Ærter uden Ærter og senere 2 Cigaretter, — men det var dog ikke saa lidt bedre, end Roesuppen ved det daglige „table d’hôte“.

Ud paa Aftenen begyndte de forskellige Nationer at synge, skiftedes til at fordrage deres Hjemlands Sange; vi, der intet kunde yde, laa stille hen, fortabt i Minderne fra de fjerne Dage derhjemme. Særlig Russene — skønt plaget af Tuberkulose — sang dejligt.

Harry Christiansen, den danske Sanitater, forsvarede de danske Farver og gjorde det med Ære, selv om han — det er jo en Nationalsvaghed — kun kunde første Vers af de forskellige Julesalmer.

Ingen sov — Sangen tonede den ganske Nat gennem

det dystre Lokale. Vi næsten stivnede i Minderne, tvang os selv til at glemme Virkeligheden.

Hver Nat mejede Lemanden med nænsom Haand de mest trætte af os; Julenat i Dødslejren i Hamborg var ingen Undtagelse, — ogsaa denne Nat gjorde Døden rigt Bytte, — men vi, der endnu levede, fik for denne ene Nat Lov til at mindes og forsøge at glemme.

Julen 1947.

Kaj V. Dahl.

JUL i ALT-GARGE

Af OLUF BONNÉ

Vi var 70 Danskere, der sammen med Nordmænd, Polakker, Russere, Franskmand, Belgiere, Hollændere og Ziguenerer var Fanger i Alt-Garge, en Annex-Lejr til Neungamme. Vi var ankommet til Lejren den 23. Oktober, og vi havde trællet som Slaver fra den første Dag. I Storm og Slud, i Regn og Sne traskede vi i forhenværende Fodtøj ad bundløse Veje ud til Arbejdspladsen. Vi frøs gudsjammerligt i vort tynde, sribede Fangetøj mens vi stod opstillede for at faa Arbejdsredskaber udleverede. Et haabløst Søle, et haabløst Landskab, et forhadet Arbejde under forhadte Menneskers brutale Ledelse.

Og Dagene hægtede sig til hinanden og forsvandt som onde Drømme, men nye kom til og fandt os gravende, planerende, slæbende Cementstolper, Jernbaneskiner og Sække med Cement saa Benene eksede under os og Ryggene bøjedes som spændte Flitsbuer. Skønt trøsteløse Dage, vaade og mørke, var det ligesom et Haabets Lys skinnede forude.

Julen nærmede sig. Ikke fordi vi ventede os noget godt af den. At vi trods alt glædede os til den, maa vel nærmest betragtes som en Slags automatisk betonet Følelse, forankret i Minderne fra tidligere Julefester. Jo nærmere Dagen kom, jo mere levende for os blev det som vi en Gang havde glædet os over og svælget i. Vi ligesom genoplevede den Forventningens Stemning, som gør os alle til Børn igen, hvor gamle vi end er — vi syntes, vi kunde fornemme Duften af frisk Bagværk og Gaasestegens brune og sprøde Velsmag. — Men vi var efterhaanden vænnet fra enhver Form for Luksusudfoldelse — vi kunde nøjes med mindre. Det var derfor med Jubel vi modtog Meddelelsen om, at vi Juleaften vilde faa Gullasch til Afveksling fra den

evindelige Kaalrabisuppe. Vi lavede helt op og blev ligefrem muntre.

Saa kom den 22. December. Vi kom til Lejren efter en trælsom Arbejdsdag og her fortaltes der, at der var Pakker til Danskerne. Lidt efter kom Ordren om at stille paa Appelplassen — og der var Pakkerne. Vi blev som Børn af Glæde. Der var Tøj, Undertøj og Overtøj, Skihue og Træskostøvler, en Pakke med Fedt, Kød, Kiks og Gryn.

Vi pakkede ud og saa paa det hele og troede, at vi drømte. Men det var ingen Drøm, det var den herligste og dejligste Virkelighed. Det var en Hilsen fra Danmark — vi var ikke glemte. Mon nogen, som ikke har været ude for det, som vi har været — rigtig forstaar vore Følelser i saadan en Stund — forstaar hvorledes det, vi fik, i dobbelt Forstand varmede os helt ind i Sjælen. Det var med store og glade Forventninger vi Juleaften kom til Lejren. Vi havde nogle Dage før, hver af os Danskere, givet en Pakke Havregryn, saaledes, at alle i Lejren Juleaften kunde faa en god Portion Havregrød — nu ventede vi spændt paa den. Saa kom den første Skuffelse — Grøden var bleven til en tynd Havresuppe, saa lidt at det kun lige dækkede Bunden i vor Suppeskaal. Den næste Skuffelse var Gullaschen — den kom slet ikke, og saa havde de endda en ekstra Overraskelse til os. Den daglige Ration af Margarine fik vi heller ikke. Naa, vi tog det roligt og trøstede os med vor Røde Kors Pakke.

Nogle af Kammeraterne havde organiseret Grangrene og et lille Grantræ ude i Skoven og taget med hjem til Blokken. Vi pyntede vore uhøvlede Sengesteder med Grangrenene og stillede det lille Grantræ paa vort eneste Bord. Da vi havde stillet vor værste Sult, stod vi 40 Mand, som udgjorde Belægningen, og saa paa hverandre, og vi saa paa det lille Grantræ paa Bordet. Det stod der uden Pynt af nogen Art — nøgen — det lignede os — det var en af os. Ogsaa vi var nøgne — uden Pynt — uden de sociale Etiketter, som før havde adskilt os. Nu var vi kun Mennesker — nej det er sandt — det var vi ikke mere — vi var noget, der var uendeligt langt under Mennesket — vi var Häftlinge. Vi blev fjerne i Blikket. Vi saa over Granen — ud over Lejren — vi saa mod Nord. Vi saa vore Hjem, vore Koner og Børn, vi saa deres Længsel og deres Angst for den uvisse Skæbne, der truede deres Kære. Der var mange, der med slørede Blikke vendte tilbage fra Rejsen i Nord, til Elendigheden i Blokken — trods alt glad i Bevidstheden om, at de derhjemme intet anede om, hvilken Tilværelse vi fristede.

En Stemme løftede sig — flere fulgte efter, og Tonerne af en dansk Julesang lød højt og klart ud i den triste Verden, der omgav os. Vi hørte Vogterne standse og

lytte. Luftalarm — Lyset slukkes — i Mørke famler vi os frem til vort Sovested. Vi ligger og taler sagte med Sidemanden, mens vi samtidig lytter til den sagte Brummen af Hundreder af allierede Bombemaskiner, der jager hen over Hovedet paa os paa Vej mod deres Maal. Lidt efter lidt falder der Tavshed over Belægningen — men vi kan ikke sove.

Oluf Bonné.

Læs

SIDE 8 og 9 om

**Kammeraternes
Hjælpefonds
Julehjælp**

Ouverture til Julens Forberedelser i Sachsenhausen: Galgen skal i Funktion. (Tegning af Odd Nansen)

Jeg var det største Udyr i Sachsenhausen

sagde „Jern-Gustav“ under Processen mod 16 af Lejrens Bødler

14 fik livsvarigt Tvangsarbejde og to 15 Aar

16 Bødler fra Sachsenhausen Koncentrationslejren ved Oranienburg er ved en russisk Militærret i Berlin blevet dømt for „Forbrydelser mod Menneskeheden og for Krigsforbrydelser“. Følgende 14 blev idømt livsvarigt Tvangsarbejde, idet Russerne som bekendt har afskaffet Dødsstraffen:

Lagerleiter, Obersturmführer Anton Kaindl.
Lagerleiter, Untersturmführer Höhn.
Körner.
Eccanus.
SS-Hauptsturmführer Baumkötter.
Rehn.
Fresemann.
Gustav Sorge (Eisener Gustav).
Blockführer Schubert.
Knittler.
Ficker.
Hempel.
Santhoff
Sakowski.

Zander og Remscheid blev idømt 15 Aars Tvangsarbejde.

Sachsenhausen-Processen blev overværet af ca. 100 tyske og udenlandske Journalister. De 16 Anklagede fulgte Sagens Gang med iøjnefaldende Interesse uden at synes særligt skyldbevidste. Efter at Anklageskriftet var oplæst, erklærede de sig dog alle for skyldige.

904.000 Par Sko fundet

Af Anklageskriftet, der er bygget paa de Anklagedes Udsagn under Forundersøgelsen, fremgaar bl. a. følgende:

I Maj 1945 efter Evakueringen af Sachsenhausen blev der paa „Industrie hof“'s Terræn, 50 Meter fra Krematoriumet, fundet otte Tønder med 560 kg Menneskehaar. Gennem de Anklagedes Udtalelser er det fastslaaet, at alt Skotøj, som dræbte Fanger efterlod i andre tyske K-Z-Lejre, blev bragt til Sachsenhausen. Kastet op i Stakke fandtes paa Lejrterrænet 504 Kubikmeter Skotøj eller 904,600 Par Sko, deriblandt ikke alene Herre- og Damesko, men ogsaa Børnesko.

De Anklagede Kaindl, Rehn, Sakowski, Zander m. fl. oplyste, at kunstige Tænder og Proteser blev revet ud af de Dødes Munde, efter at de var skudt, og Guld og Platinet blev sendt til Deutsche Reichbank.

I Krankenreviers Kælderrum fandt man i Kasser 300.000 kunstige Metal- og Porcellænstænder, Tandkroner og Tandproteser. Efter Eksperters Skøn stammer de fra ikke færre end 77—80.000 Personer.

Den Anklagede Fresemann erklærede, at han i Slutningen af Januar 1945 havde læsset tre næsten fulde 3 Tøns Paahængsvogne med Menneskeaske i Kanalen ved Lejren „Klinkerwerke“.

Alle Fanger skulde dræbes

I Februar 1945 begyndte Lejrledelsen efter Ordre fra Hitlerregeringen Forberedelserne til Tilintetgørelse af alle Häftlinge i Sachsenhausen og omliggende Underlejre. Alene i Løbet af Februar og Marts 1945 blev 5000 Häftlinge dræbt.

Gennem Forundersøgelsesmateriale er det fastslaaet, at alene i Februar 1945 blev over 16.000 Häftlinge transporteret væk fra Sachsenhausen til Tilintetgørelse i andre Lejre. Da Frontlinjen nærmede sig Sachsenhausen og kun var 80 km borte, gav Hitlers Straforganer Besked om, at de 45.000 Häftlinge, der endnu var i Live, skulde lades ombord i Slæbebaade, sendes ud paa Havet og sænkes. Udførelsen af denne Befaling var forbundet med uovervindelige Vanskeligheder. Derfor skulde Häftlingene efter en ny Beslutning under Bevogtning i Etaper marchere til Havnen i Lybæk, hvor deres Drukning skulde gen nemføres paa større Skibe.

Evakueringen af Lejren blev gennemført. Undervejs fik Häftlingene, der marcherede i Kolonner under Bevogtning af SS-Mænd, ingen Føde, ikke engang Vand. De mistede Kræfterne og døde af Udmattelse. Kaindl gav Befaling om, at SS-Mændene skulde skyde alle Häftlinge, der ikke kunde følge med i Kolonnerne.

Jeg var Sachsenhausens største Udyr

Under Afhøringen af Gustav Sorge, der af Häftlingene blev kaldt „Eisener Gustav“, og som allerede under Forundersøgelsen havde betegnet sig selv som „Udyret fra Sachsenhausen“, erklærede denne, at alle SS-Mænd i KZ havde været Udyr, han selv dog det størstel Efter Statsadvokatens

Ved Sachsenhausenfange Nr. 75091, Holmgaard.

Spørgsmaal om, hvordan han havde behandlet Häftlingene, opremsede Sorge en lang Række umenneskelige Metoder. Statsadvokaten spurgte nu, hvilke Grunde Sorge havde til saadanne Afstraffelser, og Sorge svarede i en arrogant og fræk Tone, at han altid havde fundet en Grund, ganske ligegyldigt om Häftlingene havde vist sig venlige eller uvenlige.

Sorge lod i Vinternætterne Hundreder af Häftlinge jage ud af Barakkerne og lod dem marchere i Sneen kun iklædt Bukser. Under Forhørene hængte Sorge Häftlingene op i Armene, til de havde aflagt den ønskede Tilstaaelse.

Af Sorges Svar fik man det Indtryk, at han endnu svælger i disse dyriske Metoder, og at han føler en indre Tilfredsstillelse ved at gentage dem overfor Militærdomstolen.

Jeg var Nr. 1 hvad Grusomhed angaar

Hvad Grusomheder angaar, har de Anklagede Ficker og Schubert ikke kunnet naa mig, forkyndte Sorge med Stolthed i Stemmen. Af hans Fortid fremgik det, at han var en tidligere straffet Tyv. Han bekræftede, at Naziregimet skattede tidligere straffede Personer højt og havde forfremmet dem fremfor andre. Sit Tilnavn „Jern Gustav“ var han særlig stolt af.

Den tidligere Blockführer Schubert gav under sit Forhør det skarpeste Billede af, hvor dybt ned i Afgrunden et Menneske kan synke. Han besvarede ethvert af Statsadvokatens Spørgsmaal højt, ja mange Gange næsten skrigende, og han ledsagede hvert Ord med et kynisk Smil, af og til næsten en Latter. Han lagde stor Vægt paa at faa fastslaaet, at han personligt havde foretaget Nedskydninger, Hængning og Mishandlinger.

To Häftlinge havde han druknet i Vaskerummets Fodbadekar. Med et sadistisk Grin beskrev han disse Scener i alle Enkeltheder. Han indrømmede at have deltaget i Henrettelsen af 13.000 russiske Krigsfanger. 5000 af disse havde han undersøgt for at se, om de havde kunstige Tænder og Guldbroer, og herunder havde han taget Lægekittel paa. „Jawohl, kamoufleret Læge“, svarede han stolt og grinede som en rasende.

J. Bergholt Holmgaard.

En Emigrant vender hjem

Overlærer Sv. Vognsen, Fredericia, tidligere Frøslev-Lejren, skildrer Emigranten, der ved sin Flugt fra Tyskland ved Hitlers Magtovertagelse beviste sin Antinazisme. Ved sin Hjemkomst har Emigranten et haardt Job.

Sidste Gang jeg havde set ham var en Dag efter den 9. April 1940 i en Have i Udkanten af Byen. Den gang var han paa Flugt for sine egne Landsmænd, Tyskerne eller Nazisterne rettere sagt. Han havde opholdt sig som Emigrant her i Landet i 5 Aar — 5 drøje Aar. I 1933 hørte han til den lille — desværre altfor lille — Gruppe, der tillod sig at sige Nej til Hitlers Regime. Konsekvenserne udeblev ikke. Han kom i Fængsel, fik „Dom“, slap ud igen og kom til Danmark som saa mange andre. „Tærsk“ havde han faaet i rigt Maal, og derved var han blevet tunghør. Det var derfor med en Del Skepsis jeg saa ham „gaa under Jorden“ efter den 9. April i et fremmed Land, hvor han — jaget af det danske Politi — med sin udprægede tyske Accent, hurtigt vilde røbe sin Herkomst, og hvor han med sin fremtrædende Tunghørighed vilde have svært ved at klare sig i det hele taget. Men Optimist som han var, smilede han overbærende ad min Skepsis. „Det skal gaa“, sagde han, og saa forsvandt han. I 5 onde Aar fristede han en Tilværelse, der sikkert var langt vanskeligere end den andre „illegale“ var udsat for. Men det gik, og da Kapitulationen kom, lod han igen høre fra sig. Jeg fik

Brev fra ham. Hans Optimisme var den samme; nu vilde han hjem, hjem at bygge et nyt og bedre Tyskland op paa Ruinerne af det gamle; nu skulde der arbejdes — men han maatte først have et Høreapparat. „Kan du skaffe mig det?“ skrev han. — Ved Venners velvillige Assistance lykkedes det — og han kom afsted, hjem til Ruinerne og Sulten.

Nu mødte jeg ham en Dag i September paa Banegaarden i Altona. 7 Aar er en lang Tid, og der var sket meget siden hin Dag i en Have i Fredericias Udkant. Hitler var død, mens han levede! Men hvordan? Jeg var spændt paa Mødet. — Hvordan vilde den „Sejrherr“ se ud, der kun havde sejret sig til Murbrokker, Ligstank og et Folk, der ikke mere kunde tænke? Hvordan vilde den Mand se ud, der i næsten 15 Aar, hele sin Ungdom, ikke havde haft bare een Dag, der kunde lignede ved en normal Tilværelse, en Mand som tilmed havde faaet sparket en Del af sin Hørelse ud af Hovedet? — Den Mand maatte vel snart være ved at give op, tænkte jeg.

Det gjorde et stærkt Indtryk paa mig, da han paa Perronen i Altona kom mig i Møde paa sin sædvanlige Maade, smilende, kampglad og optimistisk. — Jeg var skamfuld, da jeg traadte ud af det elegante internationale Ekspres-Tog, velnæret og sund — og ind i hans Tilværelse. Han saa daarlig og overanstrengt ud — langt mere end hans Landsmænd — han hørte stadig til den lille Flok, der bar de største Byrder i Kampen for et bedre Tyskland, forstod jeg. Men han havde bevaret Troen; den lyste ud af hans hulkindede Ansigt.

Senere besaa vi Byen, Resterne af Byen. Han snakkede, forklarede. Om Sult, Sygdom, Død og Elendighed. Der laa engang det og der det. Jeg

sagde ikke meget — hørte bare efter, med en Klump i Halsen, for det var jo hans Leveforhold, hans „Sejr“, jeg hørte om, det han gennem Aar havde set hen til; det var den hjemvendte Emigrant, jeg her stod med en Dag i September paa Tøppen af en Ruindyng i en By, der ikke mere var By, men kun en bloddryppende Anklage mod et Folk, der lod sig rive med af Galninger; det var Emigranten, som 10 Aars Landflygtighed med Skuffelser og Savn havde forsøgt, uden Held, at tvinge i Knæ. — Han snakkede om Fremtiden: Saadan skal det laves og saadan det — naar vi en Gang faar Lov selv at bestemme. Jeg vendte mig bort, for at han ikke skulde læse Tvivlen i mit Ansigt; jeg havde mest Lyst til at græde.

Gade op og Gade ned. Overalt det samme. Vi kom forbi en stor, uskadt Bygning. Jeg saa spørgende paa ham. „Naa, det er et Fængsel. Jeg har siddet der et Aar — min Far forresten ogsaa“, henkastede han, som om det var et Hospital, der var Tale om.

Han forhørte sig om min Kone og Børnene, og jeg spurgte, hvor langt han var kommet med den Side af Tilværelsen. Han svarede ikke, men pegede beklagende ud over Ruinerne. „Men det kommer nok“, sagde han. Jeg saa igen til den anden Side.

Solen var ved at gaa ned ovre bag Dyngerne af Murbrokker. Jeg saa i Silhuet en kroget Gamling forsvinde gradvis ned bag et Kakkellovnsrør, som stak op af Haabløsheden. Han skulde „hjem“.

„Hils i Danmark!“ var det sidste min Ven sagde, da han vinkede Farvel paa Banegaarden — og for første Gang syntes jeg at spore en Anelse af Vemod i hans blide, mørkrandede Øjne.

Sv. Vognsen.

Emigranten midt i Hamborgs Ruiner

Pigtraads Læsere
bedes modtage

Redaktionens bedste Juleønsker

JULEN 1947

Vi - der slap - og de andre

Man kan vist dele tidligere Fanger fra Besættelsestiden i to Kategorier. Vi, der slap helskindet gennem uden varigt Mén, og — de andre, de syge Kammerater, de Efterladte, de, hvis Nerver synes at have gjort dem forholdsvist overflødige i Samfundet.

Vi, der slap, har fundet vor Plads i Samfundet igen og er optaget af vort eget travle Liv, Begivenhederne fra dengang glider mere og mere i Baggrunden. Vi har, — de fleste af os — nok i vort eget.

Men — de andre — De var engang raske, stovte Mænd og Kvinder. De vilde gerne ofre Livet for den Sag, de vidste, var rigtig og deres Gerning har betydet, at vi i Dag lever i et frit og agtet Land.

Mange Hundrede faldt i Kampen; dem har vi hædret paa mange forskellige Maader; Mindelunden i Ryvangen, Mindesmærker i mange af Danmarks Byer, Minde-tavler er hængt op paa Skolevægge og Bymurene med Navnene paa dem, der faldt, og vi gaar forbi disse smukke nationale Minder og tænker: „De fortjener det — vore døde Kammerater”.

Mange Hundrede lever Livet videre i en haard, graa Hverdag underændrede og daarlige økonomiske Forhold. — Husker vi paa dem ofte nok? Og omsætter vi vore Tanker paa positiv Maade?

Kammeraternes Hjælpefond havde paa sit sidste Forretningsudvalgsmøde 20 Hjælpesager — 20!

Een Kammerat var 65 pCt. Invalid, en anden havde mistet Pegefingeren og samtidig Bevægeligheden i 3 andre Fingre og højre Arm — han faar 109 Kroner om Maaneden fra Ulykkesforsikringen til sig og Familien. En Del lider af Nervesygdomme og hutler sig igennem — undertiden har Konen ogsaa været fængslet — og lige saa ofte har Mandens daarlige Nerver bevirket, at ogsaa Konen har faaet daarlige Nerver i den ständige Kamp for at skaffe det allernødvendigste.

Men ikke een af de ca. 75 Kammerater, der har søgt K.H. er kommet med een bitter Bemærkning. De fortryder ikke, at de gik med, men de forstaar ikke helt Tingene, som de har udviklet sig. For dem alle gælder, at de har ligget flere Gange paa Sanatorier, Hospitaler, Rekreationshjem, Hvilehjem og saa videre.

Saaledes er det gaaet — de andre. Tænk paa det, du raske Kammerat.

Vi behøver ikke at tigge til disse brave Fyre, det er de alt for gode til, men Kammeraternes Hjælpefond vil gentage vort Motto fra Fondens Indstiftelse.

Vi Raske har en selvfølgelig Pligt til at betale af paa vor Gæld. Vi Raske beholdt Helbredet og Livsmodet og

vi har alle sammen Raad til at betale Præmien — 3 Øre om Dagen — 10 Kroner om Aaret.

Vi maa ikke i Tide og Utide slaa paa disse Strengene, men det er snart Jul. Du har Raad til at købe Gaver til Per og Poul. Sig til Poul, at du har hjulpet syge Kammerater med de Penge, du skulde købe hans Gave for, og han vil forstaa dig.

Hvad bruges saa dine Penge til:

Hver eneste Øre, der er betalt af Kammeraterne til Dato (ca. 65.000 Kroner) og hver Øre der er kommet ind fra Foredrag og Bogen: Danske i tyske Koncentrationslejre (52.000 Kr.) og fra de afholdte Fester, gaar ubeskaaret til Kammeraterne.

Pigtraad, kan takket være ca. 3900 Annoncører og Abonenter betale baade Fondens og Bladets Administration og giver endda et Overskud i Aar paa mange tusinde Kroner.

Kammeraternes Hjælpefond bringer disse 3900 sin hjerteligste Tak for denne store og gode Støtte.

Og kom saa med din Gave. Meld dig ind i K.H., og husk, at alle Breve skal i Aar prydes med K.H. Mærket. Send et Girokort og bestil paa Bagsiden Mærkatene, saa bliver de sendt omgaaende. 25 Stk. koster 2,50 Kroner.

Og saa til Slut: En rigtig glædelig Jul ønskes baade de Raske og — de andre. H. Kornbeck.

Vore Rykkerskrivelser

Som nogle af jer ved, har vi sendt Rykkerbreve ud til Medlemmer, der ikke har betalt Medlemsbidrag for 1947.

For manges Vedkommende gælder det, at de har tegnet sig for 50, 100 eller 200 Kr. om Aaret. For andre gælder det, at de har sendt samme Beløb een Gang for alle. Nogle har i sin Tid sendt Brev til Forklaring, andre har blot sendt Beløbet — og endelig har nogle skrevet paa den forkerte Del af Girokortet, saaledes at Meddelelsen ikke er tilgaaet Kontoret.

Hvis der saaledes — paa den ene eller den anden Maade er sket Misforstaaelse, bedes du være venlig at sende et Kort med Forklaring, og vi skal rette det i vort Kartotek.

Hvis nogle — af økonomiske Grunde — ikke kan betale — ja, saa er vi naturligvis glade for den Haandsrækning, I har givet, men vi maa blot vide det.

Og saa venter vi mange Hundrede nye Indmeldelser.

Pigtraad

Organ for
KAMMERATERNES HJÆLPEFOND OG
LANDSFORENINGEN AF
BESÆTTELSESTIDENS POLITISKE FANGER

Redaktør:

Johs. Fosmark, Slagelsegade 9. 2., Øbro 8537.

Forretningsfører:

H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137. Charl., Ordrup 5075.

Tryk:

Hak Jørgensen, Sturlasgade 14, Kbhvn. S.

Vi kan ikke glemme!

Vi fik Valget overstaaet. Vi fik en ny Regering. Nogle vil glæde sig, andre ærgre sig over Resultatet. Men naar vi, der længang var fælles i Kampen imod Nazismen, retter Projektørlyset imod vor nye Regering, saa har vi sikkert saa meget Fællesskab i Behold, at vi ser nogle forfærdelige Skygger over visse Taburetter.

Man har vovet at tro paa, at Tiden har lægt alle Saar ved at indsætte Folk som Rasmus Hansen, Alsing Andersen og Hartvig Frisch. Den første er velkendt for at have brugt al sin Indflydelse til at tale imod Folkestrejken i Odense. Alsing Andersen huskes som Forsvarsminister af 9. April, i hvilken Anledning Undersøgelsen af hans Sag endnu ikke er afsluttet, og det Stempel, han i 1943 satte paa Frihedsbevægelsen: Kommuniste og Chauvenister! Den sidste er et Mandfolk, det maa vi indrømme; han tør sige sin Mening, men nogle af vore Kammerater har ved hans Stempling af aktive Modstandsfolk som Mordere faaet berøvet Lysten til at leve.

Der tales om, at det er meget uheldigt, dersom Modstandsfolk stadig skal agere Pegefinger. Ja, det er meget uheldigt. Men det er endnu mere uheldigt, dersom vi lader os drukne i Snak.

Derfor tvinges vi til at træde frem igen i Protest. Vi rokkes i vor Tillid til Regeringen, naar der indsættes Mænd (Alsing Andersen og Rasmus Hansen), der ikke har faaet gjort deres Bord rent fra Besættelsestiden (den første endog med en uafsluttet Sag fra den parlam. Kommission) og en Mand (Frisch), hvis Syn paa Modstandskampen er stik imod vor!

Ganske vist har Alsing Andersen „faaet Lov til at trække sig tilbage“, men alene hans Udnævnelse er en grov Fornærmelse mod Mændene i Danmarks Frihedskamp.

Der er ingen, der hellere end vi saa, at Skellet — Modstandsmand — ikke Modstandsmand — i dansk Politik kunde falde. Begyndelsen hertil er en Indrømmelse

fra den ene Side gaaende ud paa, at de saa fejl. Sker dette, da har vi det svære Job foran os at tilgive og gaa ind med disse i et nyt Samarbejde under gensidig Tillid. Men saa længe dette ikke sker, da kan og vil vi ikke tilgive.

Julepakkerne

Kammeraternes Hjælpfond ønsker nu til Julen at sende en lille Julepakke ud til de af vore Kammerater, der er syge eller paa anden Maade ramt. Vi kender Adresserne paa mange af disse brave Fyre; men der er sikkert en Del, som vi ikke har Adresserne paa, eller hvis Forhold vi ikke kender.

Vi vil forsøge at skaffe Pakke til alle, men I maa selv hjælpe til, blot med en Opringning.

For at komme i Betragtning kræves een eneste Ting, nemlig: at jeres Nødssituation skyldes Modstandskampen og at I har været Fanger under Besættelsen.

Kontoret er aabent hver Hverdag fra Kl. 9—12.30 (Lørdag undtaget). Du kan blot ringe, at du ønsker at komme i Betragtning.

Gaver til Julepakkerne

Hvis nogen af jer føler Trang til at skænke Frugt, Konserver, Chokolade eller andre Ting for at glæde syge Kammerater, saa ring omgaaende til Kontoret. Men det haster.

Kontorets nye Adresse

Kontorets nye Adresse: Ordrup Jagtvej 175 — Telefon Ordrup 5075. Kontortid fra Kl. 9 til 12.30. Uden for Kontortid kan Henvendelse ske til Arkitekt H. Kornbeck, Ordrup Jagtvej 137. Telf. Ordrup 5075.

Skive

Korkisoleringsplader

Tagpap

Asfalt

Skivehus

Asfalt- og Tagpapfabrik, Skive

BØRGE HANSEN

OST en GROS

SKIVE

AKTIESELSKABET
VARDE BANK

OPRETTET 1872

**VESTJYLLANDS
GAMLE BANK**

$\frac{A}{S}$ **Peder Nielsen**

»Pedershaab«

Brønderslev

$\frac{A}{S}$ **Pedershaab
Maskinfabrik**

Brønderslev

Kvindehelvedet Ravensbrück

I denne Bog fortæller en norsk Kvinde — Hustru og Moder — om Forholdene i den berygtede Koncentrationslejr Ravensbrück, hvor hun sammen med mange Tusinde andre Kvinder af forskellige Nationer var Fange og udførte Straffearbejde i mange Maaneder. Af Forordet fremgaar det, at det oprindeligt ikke var Meningen, at disse Skildringer skulde blive en Bog, kun en Beretning i Brevform til hendes Mand. Alligevel blev det til en Bog, maaske den mest læste norske Bog om dette dystre Emne. Og man forstaar godt, den bliver læst af mange. Skildringens Ægthed griber Læseren stærkt.

Efter Arrestationen i Hjemmet føres Forfatterinden til „Terrassen“, hvor hun straks kommer under Gestapos haardhændede Behandling. Man følger hende til Grini, hvor hun gentagne Gange underkastes Tortur for bagefter at sendes til Tyskland, hvor hun efter mange spændende Tildragelser havner i „Kvindehelvedet Ravensbrück“.

De første Maaneder plages de norske Fanger af Sult, men saa kommer Pakkerne fra Danmark og lindrer Madnøden. Men der er nok, der piner — endda: Det opslidende ensformige Arbejde ved Symaskinen, de skrækelige Appeller Morgen og Aften, Synet af de andre Fangers Elendighed, Snavset og Utojet, som man altid maa kæmpe med, de forfærdelige Transporter af dødsdømte til Gaskamrene, Ligdyngerne og Stanken. I Blok 32 fandtes de berømte „Kaniner“, 80 polske Fanger, oprindeligt dødsdømte, men de havde faaet Lov at leve, for at en tysk Læge kunde bruge dem som Forsøgsdyr til operative Indgreb. Mange af dem var Krøblinge....

Mest gribende er maaske Skildringen af de mange Børn i Lejren. De minder Forfatterinden om hendes egne Børn. Har hun handlet ret mod dem? Tanken piner hende. Nogle af Lejrens Børn leger jævnlig med Ligvognen, som de kan bringe til at vippe saa morsomt.

En Vrimmel af Mennesker — og Umennesker — passerer under Læsningen Revu for ens Blik. Hvordan har det været muligt at bevare alle disse Enere med deres Ejendommeligheder i Erindringen?

Omsider nærmer det store Drama sig sin Afslutning. Spændingen er til sidst næsten uudholdelig. Og da de svenske, hvide Busser omsider ankommer for at hente Nordmændene, ja, da er det for godt til, at man kan tro det. Stille sidder de, overvældede og forbavsede over al den Omsorg, der vises dem....

Atter hjemme. Lille Bente siger, da Mor bøjer sig over hende for at sige Godnat: „Hvis der nogen Sinde bliver Krig igen, og du er nødt til at hjælpe den Slags Mennesker, saa skal du bare gøre det“.

Chr. Bakman

En Appel fra de døde

(J. Futsjik: Med Rebet om Halsen. — Tiden 1947)

„Mennesker, jeg holdt af jer. Vær aarvaagnet!“ Det var den sidste Linie, som den tjekkiske Litteraturhistoriker og Journalist Julius Futsjik skrev i Fængslet i Prag, før han blev ført til Berlin og henrettet i 1943. Nu er de spredte Blade, som Futsjik fik skrevet i Fængslet, og som en Vagtpost udsmyglede, blevet udgivet og foreligger paa Dansk. Den lille Bog paa godt 100 Sider er et af de mest levende Dokumenter fra en Tid, som man nu søger at skubbe til Side, forsøger at glemme.

Naar man læser de korte og spredte Betragtninger om Cellen, Venteværelset hos Gestapo, 1. Maj — og Beskrivelserne (næsten Tegninger af Gestapofolk, Vagtposter, Cellekammerater, saa oplever man igen sin egen Tid. Det han skildrer, det har vi ogsaa oplevet. Vi har haft Kammerater, der ved deres Hjælpsomhed, deres Humør og deres Tro har styrket os. Vi maa ikke glemme dem!

Futsjik siger selv: „Jeg ber om en Ting: I, som overlever denne Tid, maa ikke glemme. Glem hverken de gode eller de onde. Fremskaf taalmodigt Vidnesbyrd om dem, som faldt for sig selv og for jer. Engang bliver Dagen i Dag Fortid, man vil tale om en stor Tid og om de navnløse Helte, som skabte Historie. Jeg vil ønske, at man var klar over, at der aldrig har været navnløse Helte. At det var Mennesker, som havde deres Navn, deres Ansigt, deres Længsler og deres Haab, og at derfor Smerten hos den sidste af dem ikke var mindre end hos den første, hvis Navn vil blive bevaret. Jeg vilde ønske, at de allesammen altid var jer nær som Mennesker, I kender, som Slægtninge, som I selv“.

Ingen kan læse denne lille Bog, skrevet af en Mand, der ventede paa Døden, og dog udstraalede en Tro paa Livet og Fremtiden, uden at føle sig grebet, — og uden at komme til at tænke paa en af sine Kammerater, der døde for Glæden i Livet. Futsjiks Bog er en Appel fra alle de navnløse Helte, om at lade dem leve i vort Liv, saa det blir en Fortsættelse af deres Kamp for Skønheden i Fremtiden.

Aage Christensen.

København

Marinus Møller & Co.

Tordenskjoldsgade 27, K.

Telefon Central 1321

Brønderslev

Brønderslev Sparekasse
Brønderslev

Horsens

Aktieselskabet

Brdr. W. & S. Sørensen
Juvelerer og Guldsmede
Horsens

Arbejdernes Fællesbageri ^{A/s}
Horsens

Silkeborg

Silkeborg Jern- & Staalforretning ^{A/s}
»Staalgaarden« — Silkeborg

Vejle

Aktieselskabet
De danske Bomuldsspinderier
Vejle — Valby

Odense

Fyns Stiftsbogtrykkeri
og Reproduktionsanstalt
ODENSE

Svendborg

Svendborg litografiske Trykkerier
Stentrykkeri og Æskefabrik
Telefon 1815

Vordingborg

A/s O. Sørensen & Sønner
Skotøjsfabriker

Ørslev pr. Vordingborg & Vordingborg

Fredericia

Papir-Kompagniet

Henning Raackmann — Fredericia
Papirvarefabrik . Æskefabrik . Bogtrykkeri

Aalborg

Vejen

Appetiten "skærpes"

naar De bruger

Alfa
SENNEP

— MARGARINEFABRIKKEN ALFA A/S — VEJEN —

Neuengamme Lejrens sidste Dage

Af Vaclav Koubek, Prag

Vor czekkiske Fangekammerat Vaclav Koubek, der nu er Personalreferent og Raadmand i Prag, skildrer her de sidste Dage i Neuengamme.

Den tidligere Konzentrationslejr Nuengamme ved Hamburg, som anses for at være den bedst bevogtede Lejr og forsynet med de bedste Bevogtningsforanstaltninger, er nu Fængselslejr for de Medlemmer af SS, som skal for Domstolen.

Paa dette Sted, som før var overfyldt med Tusinder af politiske Fanger, begynder nu Afstraffelsen af dem, som forhen var Tyranner og som pinte og plagede mange Tusinde af Antinazister til Døde.

De fem Aar, som jeg tilbragte der, er forbundet med mange ubehagelige og onde Erindringer. Men al den Overlast, baade legemlig og mental Tortur, hver Dags Nerveanspændelse, fem Aars Kamp Nat og Dag mod den tyske Nazismes Uhyrer, alt dette er nu efterfulgt af en Erindring om det varme Venskab og Kammeratskab, som forenede alle politiske Fanger af alle Nationaliteter.

Det er bemærkelsesværdigt at Medlemmer af Nationer, som geografisk ligger langt fra hinanden f. Eks. Danskere, Czekoslovakker og Nordmænd med det samme blev bundet til hinanden i et Venskab for Liv og Død. Maatte disse Venskabsbaand, knyttede igennem Kampen, overleve alle Kriser og forblive uberørte af de Vanskeligheder og den Frygt, som igea truer Verden.

Da de første Enheder af de allierede Styrker brød igennem den tyske Vestvold, og da allierede Faldskærme regnede ned over de hollandske Marker, begyndte Konzentrationslejranger af alle Nationaliteter at diskutere Situationen, idet de spurgte sig selv fra hvilken Retning de Allieredes Angreb kunde ventes. Vor Antagelse, at de Allierede vilde forsøge at besætte Nordtyskland og saaledes afskære det Indre af Tyskland fra Nordsøen og Østersøen, viste sig at være rigtig. Disse Diskussioner, som naturligvis blev holdt i dybeste Hemmelighed, fremkaldte hos os Ønsket om og Nødvendigheden af at danne en Oprørskomite, bestaaende af Medlemmer af alle de Nationer, som var repræsenteret i Lejren, og hvis Op-gave det skulde være at foretage en systematisk og regelmæssig Undersøgelse af den militære Situation, som var i stadig Udvikling, samt gøre Forberedelser til Dagen. Denne Dag var man sikker paa vilde komme, naar de Allierede kom endnu nærmere til Lejren, og mest sandsynlig vilde den bringe alle tænkelige Farer. Endskønt Himmlers hemmelige Ordre angaaende Tilintetgørelsen af alle politiske Fanger i Konzentrationslejrene ikke var

officielt kendt af os, var vi sikre paa, at det tyske Regime ikke vilde have nogen Medlidenhed med os, og at Døden paa enhver tænkelig Maade ventede os alle. Denne internationale Komité bestod af et Medlem af hver Nation, medens de øvrige Fanger ikke alle blev informerede om vore Planer. Først senere blev dé, som man kunde stole paa indviede. Vi var indstillet paa at yde Modstand imod ethvert Forsøg af SS paa at udføre en fuldstændig Massakre.

Det heldige Udfald af denne Aktion afgang naturligvis af Vaaben. Problemet var, hvordan man skulde skaffe sig disse. Da alle den Slags Planer, ja, blot Kendskab til lignende Aktioner af frie Borgere blev straffet med Døden, stod det klart for os, at i Konzentrationslejre vilde Tortur af den mest horrible Art gaa forud for Døden. Derfor blev saadanne Medlemmer af den internationale Komité, som vi ikke ansaa for at være stærke nok til at modstaa Tortur, uden at afsløre vor Hemmelighed, erstattet af andre. Fra „Metalwerke“, hvor de saakaldte „Volksgewehre“ blev fremstillet, blev Geværer smuglet ind i Lejren. Foruden disse blev vi forsynet med to tunge Maskingeværer fra Hamburg. Da disse blev transporteret til Lejren, indtraf en Episode, som nær kunde have faaet frygtelige Følger. Maskingeværene blev anbragt paa en SS Lastvogn, Type Renault, som bragte Vasketøj fra Hamburg. Vaabnene var skjult under Vasketøjet. Paa samme Dag blev et Par Bukser fra en Fangedragt med de politiske Fangers røde Trekant og Nummer paasyet fundet paa Vejen nær Neuengamme. En Mistanke var vakt. Enten maatte en Fange være flygtet og have forsøgt at skille sig af med dem eller ogsaa var de blot tabt fra Vognen med Vasketøj. Denne blev derfor standset ved Indkørslen til Lejren om Aftenen, og alle de Fanger, som var med Vognen, maatte stille op paa Række og blev forhørt paa en meget brysk Maade. Der var Fare for at SS vilde give Ordre til at aflæsse Vognen paa Stedet. Dette Øjeblik var afgørende for hele Organisationen. Faren blev afværget ved, at man lod, som om der var givet Ordre til at køre Vognen til Beklædningsmagasinet og aflæsse den der.

I Begyndelsen af April var de britiske Styrker allerede gaaet over Elben, og Luftlinieafstanden mellem Hæren og Lejren var kun 3 km. Militære Ledere blev udvalgt for hver Nation, og med voksende Spænding afventede vi Begivenhedernes Gang. Paa dette Tidspunkt var den svenske Grev Bernadottes Aktion begyndt. Paa egen Haand havde han ført Forhandlinger med Himmler og

(fortsættes Side 15)

København

FOTOSTUDIO

Poul Dävidsen — Nørrebrogade 140

Taga 1007

Neuengamme Nr. 50467

Adolph Holstebro & Co.s Eftf. A/S

Wildersgade 56 - København K. - Central 1655-11665

Isenkram - Værktøj - Skibs og Bygningsbeslag

HIVASCO

Lysgaard & Barksfeldt

Kjoler en gros

Frdbg. Allé 21. V.

Telf. Central 7991

Kerteminde

A/S Elias B Muus

Kerteminde

Maskinfabriken „Taarup”

v. Helge Larsen

Kerteminde

Spare- og Laanekassen for Kerteminde og Omegn

Nyborg

Lauwitz Nielsen A/S

NYBORG

Korsør

A/S Korsør Jernstøberi og Maskinfabrik

Ringsted

Ringsted Jernstøberi & Maskinfabrik Aktieselskab

opnaaet, at Svensk Røde Kors fik Tilladelse til at frigøre Danskere og Nordmænd, som under Krigens sidste Fase i stort Antal var anbragt i tyske Lejre. Saa kom Dagen, da svenske Ambulancebiler, helt hvidmalede, markerede med Røde Kors Mærker og svenske Flag, ankom til Lejren og begyndte at køre danske og norske Fanger bort fra Lejren for at transportere dem til Sverrig. Ingen af os, som var Vidne til denne Aktion, vil nogen Sinde være i Stand til at udtrykke de Følelser, med hvilke vi iagttagt vore Kammeraters Afrejse fra dette Helvede. Vi saa vore Kammerater blive frie Borgere igen ved det første Skridt ind i en Bus eller Ambulance med et svensk Flag. Vi saa, hvorledes disse Transporter kørte ud ad Lejrporten, og vi fulgte dem i vore Tanker paa deres Vej til Lübeck, hvorfra de, som vi dengang troede, skulde overføres til Sverrig med svenske Røde Kors Skibe. Vore Hjerter fyldtes, ikke alene af Længsel efter Friheden, men ogsaa af Ønsker om Lykke for alle dem, som kørte bort. Det er rigtigt, at vi gjorde flere Forsøg paa ogsaa at indbefatte Czekoslovakker i denne Aktion, idet vi støttede os til den Kendsgerning, at Czekoslovakiet var Medlem af Genferkonferencen og bad om, at idetmindste vore Syge kunde blive overtaget af Svensk Røde Kors. Alle vore Anstrengelser var forgæves, og da nogle af vore Brødre ved en Fejltagelse var kommet med i Transporten, blev de efter Undersøgelse af deres Papirer ved Lejrporten trukket ud af Vognen, slaet forfærdeligt og sendt ind i Lejren igen.

Da den sidste Transport var afgaaet vidste vi, at Dagen nærmede sig, og at vore Liv var i Fare. Ingen af os havde noget at miste, thi enhver, som har været i Koncentrationslejr, ved, at hvert Minut, Dag og Nat, hang hans Liv i en tynd Traad. Vi var fast besluttede paa at yde Modstand med alle Midler i Tilfælde af, at man gik til Aktion imod os. Gennem de Forberedelser, som vi havde Kendskab til, stod det os klart, at Maskingeværerne vilde blive anvendt. Pludselig blev der givet Ordre til at tømme alt Indholdet fra Straamadrasserne ud paa Appelpladsen, hvor vi indtil nu havde maattet staa til Appel adskillige Gange om Dagen. Store Mængder af Straa blev ophobet paa Pladsen, og dette kunde kun have eet Formaal: at sætte Ild paa Lejren og skyde alt levende. — I nogle Tilfælde fik Fangerne nervøse Sammenbrud paa Grund af den voldsomme Nerveanspændelse, og adskillige brød fuldstændig sammen.

Alligevel skulde Enden, som vi alle saa anspændt forventede, blive helt anderledes end vi havde tænkt. Tomme Jernbanevogne blev gjort klar, og med febrilsk Hast blev de ladet med de Fødevarer, som endnu var tilbage i Lejren, Undertøj, Fangers civile Klæder, Uniformer og Udstyr fra Værksteder m.m. Dette betød, at Lejren skulde evakueres. Den czechoslovakiske Borger Boudny,

som paa den Tid arbejdede i Lejren som Murer, blev beordret til at fjerne alle Trisser og Kroge fra Galgerne og fylde Hullerne, som blev tilbage efter dem.

Allerede samme Aften afgik den første store Transport til Lübeck. Den 20. April afgik den sidste Transport, og tilbage i Lejren blev kun ca. 400 Fanger, hovedsagelig bestaaende af Køkken- og Vagtmandskab. I Lübeck Havn blev Fangerne overført til den 10.000 Tons store Fragtdamper „Athen“. Fuldt lastet sejlede Damperen ud i Lübeckbugten, hvor Fangerne blev overført til et andet Skib den 34.000 Tons Passagerbaad „Cap Arcona“. „Athen“ hentede yderligere 2 Hold Fanger og kastede derefter Anker 1 km fra „Cap Arcona“.

De Fanger, som sidst havde forladt Neuengamme den 20. April, blev den 1. Maj ført om Bord paa Skibet „Thielbeck“, der paa Grund af et Brud paa dens automatiske Styreanordning var ude af Stand til at forlade Havnen ved egen Hjælp og derfor maatte slæbes ud i Bugten af 2 Slæbebaade. Ved Travemünde kunde Haandstyreanordningen sættes i Funktion, og Skibet fortsatte ved egen Hjælp ud til det Sted, hvor de 2 andre Skibe laa forankrede, og her kastede det Anker imellem dem om Aftenen den 2. Maj.

Afsluttes i næste Nummer.

Mindesmærket ved Lübeck Neustadt, hvor 7000 Fangekammerater fra Neuengamme omkom

I. B. Bruun & Søn A/S
Nykøbing F.

Zigeunerhallen Central 13526
KL. 20—2

TA' SMILENE FREM

Holger Fællessanger - Viggo Brodthagen - Zander
Børge Hilbert - Claus Waite - Lilian Jensen

Dans i Hot Spot til Kl. 2 Nat

*Ojet faar Hvile
i Brillen fra Thiele*

BAD KØBENHAVN

Stuðiestræde 63

***Central 9100**